

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Téli napokon.

*Kemény, zord időket élünk :
Ember, állat benn szorúl ;
Nőttön-nő a hó viharja,
Fú a szélvész konokúl.
És ha ablakomra nézek,
Jégvirágot látok ott :
És az egyik el sem hervad,
Másik nyílik rajt legott.*

*De míg testem rabbá tette
A kietlen, zord jelen :
Hatalmának nincs bilincse,
Nincsen zárja lelkemen !
Bús kedélyem felvidul, ha
Bibliámat forgatom ;
Amit a tél elrabolt : ez
Visszaadja gazdagon !*

*Egy-egy íge szent varázsa
Átalhatja keblemet,
S úgy tetszik, hogy langy tavaszfény
Forrja át az életet. . .*

*Déliabáb, kalászos róna,
Erényhősök, tört salak
S a fűzfára aggatott lant, —
Mind előttem rajzanak !*

*Fönt a végtelen terében
Istenkéznek ujjai,
Mely előtt nincs ész, hatalmas,
Mely meg tudna állani !
Múltat, jövőt egybeforraszt
Életet kelt holt jelett —
Óh e képek: bűvös fénye
Elringatja lelkemet !*

*Szemlélődöm a jelenben,
Régesrégen múltakon,
Míg egy titkos, édes érzés
Lelkem szárnyán, égbe von !
— Amit én most : azt tegyétek
Józan lelkek ! s mondhatom :
Nem háborgat a kísértő,
Nem csüggeszt az — unalom*

Nagy Károly.

Az egyházi követelések behajtása.

Nem régen egy csinosan kiállított füzetet kaptam. Címe: „Egyházi követelések behajtása s ezzel kapcsolatos kérdésekről”. Írta: Dr. Zolnay Jenő, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye í. t. főügyésze.

Szerző, műve bevezető soraiban, egész helyesen, mondja, hogy az egyházi követelések behajtásánál „alkalmazandó jogszabályokra, sőt olykor még a kiinduló pontokra nézve is általában elég *tájékozatlanság* uralkodik... itt a *gyakorlat* folyton *hullámzik* s az egyes kérdések hatósági szabályozása folyton módosul és változik”. Ennélfogva szerző „a dolog jelen állásának megismerésével” kíván az ügynek és az érdekelteknek szolgálatot tenni.

Tájékoztatót, és pedig biztos tájékoztatót vártam tehát e kis munkától, e várakozásomban azonban, épen a református egyházunkat illetőleg, fájdalmasan csalódtam, mert szerző, Egyházi Törvényeink idevonatkozó egyes rendelkezéseit félreérti, vagy félremagyarázza.

A királyilag szentesített, tehát köztörvény erejével bíró református Egyházi Törvények I. t.-c. 5. §-a teljes szabadsággal taxatív felsorolja, hogy mely esetekben (a—d) vehető igénybe az állam segédkezése és eljárása, azt is meghatározza, hogy mely esetekben melyik egyházi hatóságnak melyik polgári hatósághoz kell fordulni; elrendeli azt is, hogy a biztosítás és behajtás céljából kimutatott összegek valódisága és fennállása mindenkor az illetékes esperes által igazolandó; végre, teljes határozottsággal kimondja azt is, hogy „az állam és hatóságai a fent megjelölt esetekben a kívánt eljárást meg nem tagadhatják, kötelesek azt teljesíteni; az egyházi határozatok és ítéletek érdemi részét nem vizsgálhatják felül, csak abból a szempontból, vajjon az az ügy, amelyre a határozatok és ítéletek vonatkoznak, nem a világi hatóság ügykörébe tartozik-e?”

Egyházi törvényünk mindeme félremagyarázhatatlan rendelkezéseivel szemben Dr. Zolnay művében a következő téves állításokat találjuk:

1. „Tapasztalás szerint, mivel az egyházi követelések behajtása országos törvénnyel, vagy általános érvényű közigazgatási rendelkezésekkel részletesen szabályozva nincsen, előfordulnak oly esetek, hogy a világi hatóságok a hatósági támogatást nemcsak a *hatáskör hiányából*, hanem *más okokból is megtagadják*. Így pl. a megkeresés s annak mellékletei alaki szabályta-

lanságánál fogva, vagy pedig, *mivel a behajtandó egyházi követelés már elévült*”.

Hogy *alaki szabálytalanságok* (aláírás, hivatalos pecsét hiánya, vakarások, kihúzások stb.) miatt az egyházi hatóság megkereséseit a polgári hatóság visszautasíthatja, minden kétségen felül áll; de hogy *elévülés* szempontjából vegye híralat alá és esetleg utasítsa vissza az egyházi hatóság megkeresését, ez már az érdemi részbe vág bele s így a református E. T. idézett §-nak rendelkezésével ellentétben áll. A polgári hatóságok egyáltalában nincsenek arra feljogosítva, hogy a református egyházi hatóságok által kimutatott, esperesileg hitelesített követeléseket a behajtás elévülése, vagy akármily más érdemi rész szempontjából bírálgassák, vagy visszautasítsák.

2. Szerző nemcsak ismeri, de idézi is az E. T. 5. §-ának ama rendelkezését, hogy az elsőfokú egyházi hatóságok a községi vagy városi közigazgatási eljárását közvetlen megkeresés útján veszik igénybe, — mindazáltal nemcsak egy, de két helyen is (8. és 24.) azt mondja, hogy „az az illetékes politikai hatóság, amely rendszerint megkeresendő az egyházi követelések behajtása végett, járásokban a főszolgabíró, városokban a polgármester”. Már pedig, református egyházunk törvénye szerint, sem az első (egyházközség), sem a második fokon (esperes) nem fordulhatunk a járási főszolgabírókhoz, mert ezek, a mi megkeresésünket, illetékesség hiányából, visszautasítják. Ha az egyházközségnek a községi előjárásához intézett megkeresése sikertelen, az esperes a törvényhatóság első tisztviselőjéhez, vagyis az alispánhoz fordul, aki aztán intézkedik az illető főszolgabíró által, de — ismétlem — a főszolgabírákhoz ily ügyekben nem fordulhat közvetlenül az egyházi hatóság.

3. Félreértésre adhat alkalmat a 15,664 — 1898. sz. belügyminiszteri rendelethez fűzött magyarázat (18., 19. l.). Az idézett belügyminiszteri rendelet lényege az, hogy a közigazgatási hatóságok csak akkor kötelesek és jogosultak teljesíteni a prot. autonóm egyházak ilyenmű megkereséseit, ha a behajtás végett kimutatott tartozás törvényszerű és jogos egyházhatósági határozaton alapul. Ezzel a fel fogással — mondja szerző — ellentétben *látszik* állani a református E. T. 5. §-ának már többször idézett rendelkezése, de ez az ellentét — szerinte — csak *látszólagos*, mert a református E. T. „a világi hatóságot csak az egyházi *határozatok és ítéletek* érdemi felülvizsgálásától

zárja el; azonban nem zárható el attól, hogy az egyházi hatóságnak *egyszerű megkeresése* folytán, ha az adós kifogásokat tett, — az egyházi hatóságoktól annak az igazolását ne követelhesse, hogy a követelésre vonatkozólag jogérvényes marasztaló határozat keletkezett. Igaz, hogy pl. párbéreknel s más eféle tartozásoknál évenként és egyénekenként külön marasztaló határozat nincsen az egyházakban; azonban, ha a megkeresésben a világi hatóságot az egyházi hatóság felvilágosítja, hogy a kivetés a kifogástevőre nézve is pl. *a régi alapon* nyugszik, vagy hogy kifogását az egyházi hatóságok elintézték, elvetették s hogy e határozat jogerős, — úgy azt aztán végre kell hajtani“.

Szerző itt az igazság körül jár, de nem mutat rá arra világosan. Arról van itt szó, hogy a végrehajtás végett kimutatott egyházi követelés (adóhátralék) jogosultsága vagy összege ellen a végrehajtást már foganatba vett polgári hatóság előtt a hátralékos egyháztag felszólamlással él. Szerző szerint a polgári hatóság elfogadhatja ezt a felszólamlást s ennek alapján követelheti az egyházi hatóságtól annak az igazolását, hogy a követelés tényleg jogos. Azonban már ez is *az érdemi részbe vágó* eljárás, amelyre E. T. rendelkezése szerint a polgári hatóságnak joga nincs, annyival is inkább, mert a biztosítás és behajtás céljából kimutatott összegek *valódiságát és fennállását* az illetékes esperes mindenkor tartozik igazolni. Ez az esperesi igazolás nem egyéb, mint a követelés jogosságának, összegének s az esetleg létrejött marasztaló határozatnak az igazolása. Az esperes igazolásánál többet kívánni a polgári hatóság jogosítva nincs; az egyházi követelés ellen panaszt emelő fél legfeljebb utasítandó, hogy panaszával — birtokon kívül — az esperes illetékes felsőbbségéhez forduljon, de a polgári hatóság a fél panaszára a végrehajtást fel nem függesztheti, vagy el nem halaszthatja.

Midőn ezekben elmondottam az általam helyeseknek vagy világosoknak nem tartott magyarázatokra és állításokra vonatkozó megjegyzéseimet s igyekeztem megállapítani a református Egyházi Törvények által előírt eljárás egyedül helyes útját és módját, úgy a polgári, mint az egyházi hatóságokra nézve, a tárgyalt munkának két, igen figyelemre méltó pontját érintem még röviden, és pedig nem kifogásolólag, hanem teljes elismeréssel és helyesléssel.

Egyik az, mikor a szerző (a 10. és 11. lapon) rámutat az 1907 : XLV. t.-c. (gazdasági cselédtörvény) 36-ik és az 1908 : XLI. t.-c.

(új végrehajtási novella) 2. és 6. szakaszaira, melyeknek túlságosan is humánus intézkedései az egyházi követelések érvényesítését komolyan veszélyeztetik.

A másik pedig az a pont, melyben szerző a hitfelekezeti tanító fizetésének biztosítására vonatkozó 107, 105—1910. sz. alatt kelt vallás- és közokt. miniszteri körrendelet ismerteti, hol nyilván ki van mondva, hogy „az autonóm egyházhoz tartozó iskolánál működő tanítók illetményeinek kiszolgáltatására irányuló köz-igazgatási biztosításnak *csakis akkor* lehet helye, ha az illető felekezeti tanító *saját egyházi bíróságának* eljárási rendjét már kimerítette“, ami igaz magyarán azt jelenti, hogy a felekezeti tanító csakis akkor fordulhat fizetése biztosítása végett a közigazgatási bizottsághoz, ha az egyházi hatóság, illetve bíróság e tekintetben nem tudott, vagy nem akart volna eljárni.

Ez a miniszteri rendelet megszüntette azt a sérelmet, melyet egyházi autonomiánk ellen az 1907 : XXVII. t.-cikkhez 76,000—1907. sz. alatt kiadott végrehajtási utasítás az által követett el, hogy a tanítói járandóságok behajtásánál az *ítélkezést* is kizárólag a polgári hatóságok (főszolgabíró és közig. bizottság) jog- és hatáskörébe utalta.

Kassa.

Révész Kálmán.

Zelotizmus.

A Megváltó és tanítványai még ezzel tartották: „Én szelid és alázatos vagyok“; mi pedig, ág. evangélikusok és evangéliom szerinti reformátusok, egy szóval protestánsok, egymás iránt meglehetősen türelmetlenek vagyunk.

Azt, hogy mindegyik fél ott, ahol teheti, a maga egyházát akarja erősíteni, csak dicsérni lehet, azt, hogy ezen erősítés éle itt-ott a másik fél ellen is fordul, megérteni lehet; azt pedig, hogy ebből az igyekezetből villongások, keserőségek keletkezzenek, mindenképen elkerülni szükséges.

Az ág. evang. egyház az utóbbi években erősen terjeszkedett az Alföldön, ahol eddig inkább mi, reformátusok voltunk a protestantizmus egyedüli képviselői. Így önálló egyházakat állítottak Debrecenben, Máramarosszigeten, Szatmáron és Kisvárdán. Viszont mi is szervezkedtünk Eperjesen, Pozsonyban. A mi szervezkedésünk azonban nem járt nagyobb kárral a másik félre nézve és azután a magyarság érdekében történt. Az ág. evangélikus alakulások már inkább offenzív felekezeti célokat szolgáltak és Debrecen kivéve a magyarság és a protestantizmus meggyengítésével jártak.

Máramarosszigeten rosszabbodott a protestantizmus és a magyarság helyzete, Szatmáron élesebb lett a felekezeti harc és Debrecenben is az történt,

hogy b. e. Zelenka úgy tartotta meg itt a kerületi gyűlést, hogy sem a főiskola és kerület felajánlott vendégszeretletét nem fogadta el, sem arra lehetőséget nem adott, hogy a két protestáns egyház tagjai legalább a fehér asztal mellett találkozhassanak. Még csak a pohárköszöntő is el volt tiltva ezen nevezetes gyűlés alkalmával s az első bevonulás idején a testvér protestáns egyház valósággal tüntetett ellenünk.

Pedig mi megragadtunk minden alkalmat arra, hogy a közös protestáns testvériség követelményeinek eleget tegyünk.

Nem néztük rossz szemmel az ág. ev. egyház megalakulását. A kezdet kezdetén theologusaink is többször szolgáltak oda átal, ha szükség volt rájuk. Most már talán ha ajánlkoznánk, se igen nyujtanának arra módot.

Megadja ezt azonban sokszor a helyzet és meghozza az idő. Ilyen alkalom volt a Materny főesperes jubileuma, melyen b. e. püspökünkkel, Eröss Lajossal együtt, egyház. kollégiumi mind megjelentünk és testvéri atvankfiaival szívünk szerint együtt ünnepeltünk. És ilyen alkalom volt új püspökünk beiktatása, melyen Materny és az ág. ev. egyház tanácsosai is megjelentek.

Itt Debrecenben, még a mai feszült viszonyok dacára, sincs köztünk most sem semmi animozitás. De van a lapokban és van a perifériákon. A zelotizmus hirtelen felburjánzott és a falon innen és túl is egyformán hibáznak a protestáns egység ellen. Minden ok nélkül túl érzékenyek lettek az emberek s míg a kath. fél állandó előnyomulását jóformán az egy Homola tartja számon, addig a másik testvér ellen hirtelen meghallik a panasz.

Pedig nem az a veszedelem, hogy az új egyházak szervezkedése alkalmával vagy a nagyobb lelképásztori gond következtében egy-két egyháztagnak a másik testvéregyház táborába megy átal, hanem a kath. állandó túlsúlya és erősödő térfoglalása.

Mi lesz még, ha amint az osztrák protestánsok látják, onnét felülről is meggyűlnek egünkön a terhes fellegek s ha, amitől Isten őrizzen, egy új vallásúldözés korszaka kezdődik?

Nekünk mindenképen el kell kerülni a civakodásokat, az egyenlenségeket és le kell inteni a túlbuzgó szeretetlenséget. Nem azok a tanítványok állnak közelebb a Megváltóhoz, akik gyűlölködnek és kardot vonnak, hanem akik szeretnek.

Ha nem volnának egymásra utalva, akkor is jobban kellene szeretnünk egymást és így bizonyítani meg az evangélium iránti hűségünket.

Most pedig az történik, hogy p. o. az *Evangelikus Órálló* állandóan napirenden tartja a kálvinista atrocitásokat és élesíti a két felekezet közt a gyűlölet lángját.

A mi részünkről pedig dr. Kováts szól a közös protestáns bíróság eszméje ellen. Illetékes-e a konvent ennek a megalkotására?, azt én most nem keresem. Legyen ez eldöntetlen dolog. De hogy ez az eszme, általában a nemzetközi bíróság eszméje, nem evangélium- és protestánsellenes valami, arról meg vagyok győződve.

Idegen államok a háborúra okot adó ügyek elintézését érdektelen államokra és e célra alakult állandó vagy ad hoc bizottságokra ruházzák.

S mi magyar protestánsok ebben a becsületes törekvésben veszedelmet lássunk? Nem tudja ezt az én lelkem megérteni. Én nem ábrándozom a teljes unióról és nem is tartom azt most sem kívánatosnak, sem lehetségesnek. Azt sem helytelenítem, ha a közös egyházak száma kevesbítették s ott, ahol ez a protestantizmus és a magyarság kára nélkül megtörténhetik, a szórványok is szétválasztatnak. Jobb messziről szeretni, mint közelről égni. De mindennek dacára, az eszményt, az ideált mégis csak az unióban találom fel, abban a törekvésben, mely a közös protestáns testvériséget őszintén érezi, a kölesönös érdekazonosságot világosan látja és az együtt haladás szükségességéről megvan győződve.

Mi debreceniek így érezzük, így látunk és így ítélünk. Épen azért a türelmetlen zelotizmus ellen foglalunk állást és annak hangját helytelenítjük.

Dr. Ferenczy Gyula.

Német egyházi szemle.

(Folytatás.)

Október 5-én délután folytatták az értekezletet s Krüger tanár (Giessen) a következő tárgyról tartott előadást: *A keresztyéni szabadság a hitben, tanban az az evangélium alapján.* A szónok mindjárt bele vezette hallgatóit a mai válságos helyzet leírásába. Az Ev. egyház főtanács Poroszországban kevéssel ezelőtt kijelentette, hogy az apostoli hitformának a használata a konfirmáció alkalmával a betűkre való elkötelezést nem zárja magában s ez által a hitvallásbeli kényszer tényleg enyhült. Másfelől ugyanaz az egyházi főtanács az egyetemes szuperintendensekhez való rendeletében 1892-ben határozottan hangsúlyozza, hogy az Idvezítőnek a szűz anyától való születésébe vetett hit „még mindig” drága és érintetlen szentélye a keresztyén egyháznak. Sok humorral kísérte Krüger azt a „még mindig”-et. Vajjon hatósági intézkedés vagy tanári bölcsesség határozon a felől, hogy meddig tartson ez a „még mindig”. A történelmi kutatás előtt a szűztől való születésnek a hite nem állhat meg. Egyfelől a szűztől való születés a legrégebb keresztyéni üdvhirdetésnek nem kiegészítő része, amint Pál bizonyítja, másfelől elválaszthatatlan az antik világ e téren való felfogásától és világnézetétől. Miután ez megváltozott, a szűztől való születés dogmája is elfogadhatatlan. Ez azonban korántsem jelenti a vallás kisebbitését, hiszen a hit nem valami dolog igaznak tartása. A mai vallási fejlődés iránt láplált aggodalommal szemben nyíltan be kell vallanunk, hogy a hit dolgában nincsen határ. A korreferens, Frederking (Charlottenburg) reá mutatott arra, hogy a protestáns egyesület nehéz küzdelem előtt áll. Nekünk minden esetre abszolút szabadságot kell az országos egyházban követelni. A hitnek egyedül az Istenhez van köze, ezért sem szabad a hitnek olyan formáját valakire reá kényszeríteni, amely neki semmit sem képes nyújtani. Hitbeli kényszer bármely formájában vagy a rettenetes gondolatnélküliség vagy a legperfidebb, a legszemérmertlenebb erköletelenség, amely elgondolható. . . Az evangélium nem azonosítható annak történelmi formájával. Annak semmiféle történelmi alakja, még maga a názárethi

Jézus sem tehető mozdíthatatlan mértékké. Az evangélium eszméje a keresztyénség magva s történelmi dolog nem állítható fel utolsó tekintélyül. A történelmi Jézus-képnek az összetörése Isten akaratának kifejezése, hogy mi egészen protestánsok legyünk, azaz, hogy a keresztyén hitet és életet semmi más által ne engedjük szabályoztatni, mint Isten ígéje által. A vitában különösen élnék részt vett Fischer (Berlin) és Weinel (Jéna).

Ezen napon este két külön gyűlés tartatott; az egyik a zsinatok liberális tagjainak a gyűlése, amelyen különféle jogokat követeltek a hatóságok, zsinatok és lelkészekkel szemben; a másik gyűlés a liberális lelkészeké volt, amelyen Fischer berlini lelkész indítványára a liberális lelkészek szorosabban csatlakoztak össze a mind gyakrabban előforduló „esetek” elhárítására.

Az utolsó nap ezen kérdés fejtegetésének volt szentelve: „Hogyan lehet az országos egyház népegyházzá”. Mielőtt a napirendre tértek volna, Lülmann (Stettin) arról a barátságosan magatartásról beszélt, amelyet a belmisszió az egyházi liberalizmus iránt tanúsít. Baumgarten tanár pedig azt indítványozta, hogy küldjenek Jathónak üdvözlő sürgönyt. Az indítvány általános helyesléssel találkozott. — Aztán Pfannkuche lelkész (Osnabrück) beszélt a kérdéses tárgyról. Reá mutatott azon károokra, amelyek a mai országos egyházhoz fűződnek. A hitvallásbeli egység, amely előfeltétele az országos egyháznak, ma már csak részben van meg. Másoldalról a mai egyház függésbe jutott a politikai konstellatióktól, pártgyházzá lett; az orthodoxia csak úgy tartja még fent magát, miszerint a szociáldemokratia passzív támogatja. Az országos egyháznak népegyházzá való fejlődése csak a tanbeli egység feladásával lehetséges. A cél csak az egyháznak az államtól való elválasztása által lehetséges. Végül Lic. Traub lelkész (Dortmund) egyenesen követelte az államegyház mellőzését három okból: 1. a történelmi igazság kedvéért; az unió behozatala óta tényleg két országos egyház van, de egységes, országos egyház nincsen. Hogy az egyházi hatóságok tényleg lemondanak a hitvallásbeli egységről, kitűnik abból, hogy Jatho ezután is, mint ezelőtt, jogos tagja maradt a porosz országos egyháznak. Másodszor a politikai igazságért. A mai viszonyok között a politikai hatalmak, mint a centrum, a konzervatívok a vallást takaróul használják fel, hogy az államtól magán érdekek előmozdítását követeljék. Harmadszor a vallásos igazságért. Törhetetlen az, ha az állam beleavatkozik az egyház ügyeibe s ő határozza meg, mint Kölnben történt, mi az az evangélikus egyház. Az erre következett vita végén, amelyben élénk résztvettek különösen gróf Hoensbroeck s Lic. dr. Brückner lelkész, helyeselték az egyház és az állam elválasztásának az eszméjét, ami után a protestáns egyesület 25. gyűlése bezáródott.

Dr. Veress István.

A debreceni egyházmegye véleménye a lelkészi nyugdíjintézeti ügyrend tárgyában.

Nagy érdeklődéssel foglalkoztak a fentebbi ügyrend-tervezet kérdésében úgy az egyházi hírlapok, mint egyházmegyei közgyűlések. Behatóan foglalkozott azzal a debreceni egyházmegye múlt évi őszi közgyűlése is s véleményét a konvent elé való juttatás céljából felterjesztette az őszi egyházkerületi közgyűléshez. Sajnos, hogy eddig csak 5 egyházmegye nyilatkozott e fontos ügyben, egy pedig a tavaszi egyházkerületi közgyűlésre igéri véleményének felterjesztését. Az egyházkerületi közgyűlés 1911. évi 356. jkvi sz. alatt hozott határozatában súlyos kifogást emelt az ügyrend-tervezet szövege, tartalma ellen, nyomós kijelentéseket tesz ennek el nem fogadhatása tárgyában s kívánja, hogy annak konventi tárgyalása halasztassék el erről az évről, hogy a nem nyilatkozott egyházmegyéknek is alkalmuk legyen 1912. év június hó végéig észrevételeiket megtenni.

Sajnosan észleltük, hogy néhány hazai egyházmegye lényegtelen, a dolog érdemét nem is érintő stílárius módosításon kívül, — nem véve észre azt a veszélyt, melyet egy ilyen ügyrend-tervezet elfogadása méhében hord, — tüzetesen, mélyebbre hatóan nem foglalkozott ezzel a tervezettel. A közérdeknek kívánunk szolgálatot tenni akkor, amikor a debreceni egyházmegye véleményét az egyházmegyei jegyzőkönyv nyomán lapunkban közzé tesszük. Nem tagadhatjuk, hogy néhol az észrevételek hangja elkeseredett. De teljesen méltányolni tudjuk azt. Erélyes ellentállásra van szükség, hogy a kelletlen ügyrendbe szűrt újításokkal jogsérelmek ne zúduljanak a fejünkre. Mindenesetre az is jellemző, hogy ezt az ügyrend-tervezetet a konventi h. előadó küldte meg (és nem le!) az esperesi hivatalhoz. Jövőre már attól is tarthatunk, hogy egyenesen az irodai szolgák útján konversálnak velünk. De lássuk a szóbanforgó egyházmegye észrevételeit.

A debreceni egyházmegye 1911. évi október hó 5-én tartott közgyűlésének jegyzőkönyvéből.

121. Egyházmegyénk országos lelkészi nyugdíjbizottsága betérjeszti a következő véleményes javaslatot:

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Dr. Benedek Zsolt konventi h.-előadó 5555/1911. sz. alatt leküldte a nagytiszteletű esperesi hivatalhoz az országos református lelkészi nyugdíj- és özvegyárva gyámintézet végleges ügyrendjének tervezetét, az egyetemes konvent 78—1911. sz. határozatának c) pontja alapján azon kéréssel, hogy egyházmegyénk véleményét legkésőbb folyó évi november hó végéig terjessze fel. A 29. nyomtatott lapra terjedő s 161-ik §-ból álló ügyrend-tervezet jóval nagyobb terjedelmű, semhogy előzetes tárgyalás nélkül az egyházmegyei közgyűlésen alapos véleményt lehetne mondani felőle; azért nagytiszteletű esperes úr előrelátó bölcsesége egyházmegyei lelkészi nyugdíj-bizottságunk elé tárta a tervezetet; a bizottság folyó évi augusztus hó 31-ik ülésében aztán eleitől végig letárgyalta s most van szerencsénk vonatkozó véleményünket az alábbiakban nagybecsű figyelmébe ajánlani.

Mindenekelőtt általánosságban meg kell jegyeznünk, hogy a tervezet készítője nem distingválta külön, midőn munkálatát „Ügyrend”-nek nevezte, holott e cím alá „Szabályrendelet”-be tartozó dolgokat is befoglal. Mert a helyes distinció szerintünk ez: a törvényhozás bizonyos leszűrdött elvek alapján intézkedéseket kodifikál, meghatározza lefekteti egy megye által határolt területen a mozgás föltételeit. Nem részletez, csak gerincel és bordázol. Ez a törvény. A törvény gerincből és bordázatból álló alkotmányát, ennek bár szervileg egybekapcsolva még is hézagossá teszi rostos izomzattal kitölti a szabályrendelet s a szabályrendeletben lüktető erő menetét irányítja az ügyrend. A törvény tehát má szóval az egyetemes érdeket képviselő törvényhozó testület akarata, a szabályrendelet az ezen akaratos alkalmazkodni köteles egyedek részletes utmutatója s az ügyrend a törvényszerinti akarat szabályos folyamata szerint megvalósulásának ellenőrzésére hivatottak tisztének körülírása. Még egyszerűbben szólva: az ügyrend a törvény és szabályrendelet végrehajtására vonatkozó utasítás. Ennek az ügyrendnek a tartalma pedig részben a törvény ismétlése, amire itt semmi szükség simes, részint a törvény talán hiányos intézkedésének a kipótlása, kiegészítése oly intézkedésekkel, aminek a statálására csak a törvényhozás jogosult; részint szabályrendeletbe való anyagok, de csak kellő megrostálás után; végül olyan jogszerzések az előadói állás részére, amelyek azt meg nem illetik.

Szóval, ami ebből az ügyrendből jó, az a törvényből van kiírva, ami teljesen fölösleges; ami pedig nem onnan íródott ki: egy ügyrend vonalai közé illeszthető kevéske részleten kívül helytelen, sokszor igazságtalan s teljességgel el nem fogadható.

Azért az egész munkálat újra készitendő. Kihagyandó belőle az, ami a törvényben úgy is meg van. A törvény hiányait pótolni célzó pontok ideiglenesen szabályrendeletbe foglalandók s majd újabb zsinaton a törvény szövegébe fölveendők. Végül az eljárás zsinormértékű egyszerű ügyrend dolgozandó ki.

Lássuk most már egyenként a kifogás alá eső pontokat.

Az 1-ső §-ban már nemcsak „Ügyrend” a tervezet, hanem „Szabályrendelet” is. A helytelen distinció így szül zavaros megállapodást. Aut-aut; vagy egyik — vagy a másik legyen, öszvér-természet nélkül — mindenik.

A 2-ik §. a nyugdíjintézet mineműségét magyarázva azt mondja, hogy: „nyugdíjintézet alatt a működését 1908 január 1. napján megkezdett országos református lelkészi nyugdíj- és özvegy-árva gyáminlézetet kell érteni”. A nyugdíjintézet szerintünk 1908 január elsején még csak „létesült”, de „működését” mindmáig meg nem kezdte; „működni” fog majd 1913 január 1-től kezdve. Azért hát ne fogjon rá az „Ügyrend” olyat, amit még nem cselekedett.

A II-ik fejezet 3. §-ában 9. pont alatt felsorolja a közreműködő „személyeket és hatóságokat”. Azt várnók, hogy ezeknek felsorolása után következzen kötelelességeik felsorolása ugyanabban a sorrendben. De a tervezet ezt nem cselekszi; hanem aztán keresztheti is bármelyik míg rá talál a § tömkelegben, hogy: mi is hát az ő „közreműködő” tiszte? Ezt a pongyol-

laságot nem várná az ember abból a műhelyből, ahonnan ez a tervezet kikerült.

Akadémikus természetű lévén, az egész hagyasék ki.

Am a 9. pont alatt felsorolt tényezők közt még csak említés sincs téve az „előadóról”. Tehát ő nem közreműködő személy vagy hatóság. Még is már a 20. §. arra hatalmazza fel, hogy „ő intézi el a végrehajtó-bizottsághoz érkezett mindazon megkereséseket és felterjesztéseket, melyeknek elintézését a törvény és a jelen ügyrend az egyetemes konventnek vagy a végrehajtó-bizottságnak hatáskörébe nem utalja”. Tehát *intézi*. Intézi pedig akkora hatalommal, hogy a 21. §. szerint az ő intézkedése ellen a közléstől számított 30 napon belül, birtokon kívül (!) a végrehajtó-bizottsághoz intézendő felszólalásnak (tehát quasidebatesnek) van helye. Szinte hihetetlen. Pedig úgy van. Nemcsak ebben a §-ban, hanem ezenkívül a 22., 36., 37., 38., 51. §. 7. pont. 75., 78., 79., 83., 94., 96., 102., 103., 115., 116., 118., 123., 147. és 154. §-okban olyan joggal, olyan hatáskörrel célozza a tervezet az előadói állást felruházni, mely egyes tisztviselői állásra nem ruházható. A felsorolt §-okban az *előadó* helyett föltétlenül a *végrehajtó-bizottság* teendő. Az aztán nem tartható rá, hogy a végrehajtó bizottság a maga hatáskörében kívül végezteti dolgait; de azt megkívánjuk, hogy azok az intézkedések, melyek itt előíratnak, a *végrehajtó-bizottság* prezstizse alatt történjenek.

Szinte megdöbbentő, mikor a 22-ik §-ból ezt olvassuk: „az előadó intézkedése ellen beadott felszólalást az előadó ... *előterjesztésnek* tekintheti és saját hatáskörében elintézheti”. Végre is a konventi előadóról egyházi törvényünk mit sem tud. Intézkedési jog és hatásköre csak az egyetemes konventnek és az egyetemes konventi végrehajtó-bizottságnak van. Egyetemes lelkészi karunk nem tűrheti szó nélkül, hogy ilyen jog és hatáskörrel, törvényen kívül, csupán holmi ügyrendfélével egyes személy állitassék föléje.

A 16. §. azt mondja, hogy a végrehajtó-bizottságnak előadója az egyetemes konventi előadó, aki mint ilyen — ha a bizottságnak nem egyúttal választott tagja — szavazat joggal nem bír. Itt tehát burkoltan az van kimondva, hogy az egyetemes konventi előadó be is választható a végrehajtó-bizottságba és akkor szavazati joggal bír. Ez ellen egyenesen óvást teszünk. Az előadó már mint pusztá előadó is, helyzeténél fogva erősen irányít a kérdések elintézésé körül; ezt a helyzetet még azzal is erősíteni, szilárdítani, hogy mint választott végrehajtó-bizottsági tag előadói álláspontja mellett szavazatának súlyát beledobja a mérlegbe, megengedni, lehetővé tenni nem szabad.

Am referáljon a végrehajtó-bizottságban az egyetemes konvent előadója, de a végrehajtó-bizottság ő nélküle álljon öt tagból, hol a referensnek szavazati joga nem lehet.

Hangsúlyozottan kívánjuk, hogy az ügyrend mindazon §-aiból, hol az előadónak hatáskör kintatik fel, az előadói elnevezés töröltessék s helyette mindenkor a végrehajtó bizottság illesztessék.

Kissé talán sokáig is időztünk a tervezet azon részénél, mely az előadónak oly széles hatáskört akar

biztosítani; de tennünk kellett ezt, mert szerintünk ez a tervezet kardinális hibája.

Nézzük tovább a tervezetet.

A 4. § rendelkezése belevág az egyházmegyék autonomikus jogkörébe, midőn apodictice előírja, hogy az egyházmegyei pénzkézeltő választása „öt évre szól: a jelenleg működő pénzkézeltők megbízása 1912 december 31-én szűnik meg. Az esperes pénzkézeltővé nem választható“. A jelenleg érvényben álló ügyrend még tudta respektálni az egyházmegyék autonomikus jogkörét, mert a 45. §-a csak azt mondja a pénzkézeltőről, hogy az egyházmegye közgyűlése köteles nyugdíj- és gyámintézeti pénzkézeltőt választani, aki azonban az esperes is lehet; de a tervezet már azt is meghatározza, hogy a választás 5 évre szól, a jelenlegi pénzkézeltők megbízása 1912 december 12-én megszűnik, lejár, az esperes pénzkézeltővé nem választható.

De ha a 6. § szerint, az egyházmegyei pénzkézeltő minden ténykedéséért egyházmegyéjének tartozik felelősséggel a nyugdíj-intézetelés a tagokkal szemben „maga az egyházmegye felelős“, miért akar a tervezet belenyúlni az egyházmegye jogkörébe, úgy, hogy nem respektálja az egyházmegyék autonomikus jogát, mely szerint tisztviselőit a körében már megállapított időszakra választja? Mi jögon cselekszi ezt? Kétségkívül az elbizakodottságnak azon jogán, amelylyel az előadót egyetemes lelkészi karunk fő-fő tisztviselőjévé akarja tenni.

A 7. §. azt írja elő, hogy a pénzkézeltő teljes ügyvitelét az esperes évenként legalább egyszer megvizsgálja köteles. Fölösleges szaporítása az esperesek dolgainak. Hiszen a pénzkézeltő számadását az egyházmegyei bizottság úgyis ugyanam megvizsgálja. Mire való akkor az espereseket még külön vizsgálattal terhelni? Ha erre az évközi vizsgálatra szükség van, akkor is az egyházmegyei számvevő dolga az; sőt egészen természetes volna, ha az egyházmegye a maga hatáskörében úgy rendelkezne, hogy a pénzkézeltő számadását a számvevő előlegesen megvizsgálja s úgy jutna az az egyházmegyei nyugdíj-bizottság elé. Bizottság beható munkát nehezen s csak sok költséggel végezhet.

A 9. és 10. §. is az egyházmegye autonomiáját érinti s hozzá a 9. §. azt mondja, hogy a nyugdíj-bizottság tagjait az egyházmegyei közgyűlés választja „saját állandó tagjai sorából“. Mért nem örökös „saját állandó tagjai sorából“. Mért nem már „örökös“ tagjai sorából?... „A közgyűlés alkotó tagjaiból“ — teendő helyette. A 10. §. pedig egészen kihagyandó.

12. §. módosuljon az előbb mondottak szerint.

A 14. §-hoz hozzáteendő: „A konventi előadó a végrehajtó-bizottság tagja nem, hanem csak előadója lehet“.

A 16. §. módosuljon a 14. §. szerint.

A 19. §. szerint felveendő jegyzőkönyvet, a végrehajtó-bizottság minden tagja írja alá, épp úgy, mint az egyházmegyei nyugdíj-bizottság tagjainak a 11. §. szerint alá kell írniok.

A 20. §. szerint a végrehajtó-bizottság határozatainak hiteles kiadmányát ne csak az előadó, hanem az elnök is írja alá. E §. második pontja bővítendő ezzel: „látja el, mely hozzájárulási összeg 5 ezer koronánál több nem lehet“. Harmadik pont-

jában „előadó gondoskodik“, helyett „végrehajtó-bizottság gondoskodik“ teendő.

A 21. §. első bekezdése törlendő, mert az előadót hatóságul elismerni nem lehet.

A 22. §. első pontja kimaradjon az imént jelzett okon.

A 24. §. szerint azt szeretné a tervezet, hogy a végrehajtó-bizottság évenként legalább 5 egyházmegye pénzkézeltőjénél tartson saját előadója (itt is az előadó!) vagy ennek helyettese által váratlan pénztárvizsgálatot. Ez ellen határozottan tiltakoznunk kell. Pénzkézeltőjéért az egyházmegye felelős (6. §.), az esperes évenként legalább egyszer köteles megvizsgálni a pénzkézeltést (7. §.) s eszerint esperes és egyházmegye fölibe jő még egy vélelles vizsgálat. Nem szökött tervező arcába a vér, mikor ezt így papirosra vetette? Hát gondolja, hogy etikai érzéssel s érzékkel bíró esperes és egyházmegye ilyen ellenőrzést szó nélkül vegyen, eltűnjön?... valóságos szegény paragrafus ez a tervezetben.

Költséges is lenne az eljárás; évenként több 1000 koronákat fölemésztene; s nyugdíj-intézetünk nem bírja a nyomorúságos 500 koronás özvegyi ellátást valamivel emelni és erre a szegényfuttatásra jutna?... Teljesen kihagyandó, mellőzendő az egész intézkedés. Rovancsoljanak az állami intézmények; de a mi központunk ne alkalmatlankodjék holmi helyettes-előadó-félével ott, ahol *semmit sem fizet*. Ha semmi egyéb fogyatkozása sem volna is e tervezetnek, ez az egy §. méltóvá teszi arra, hogy bizalmatlansággal viseltessünk iránta és érvényre emelni ne engedjük.

Egyházi élet.

1. A budapesti ref. egyház költségvetése.

Budapesti egyház 1912. évi költségeloirányzatát a december 19-diki gyűlésen terjesztette elő a pénzügyi és jogügyi bizottság s az egyháztanács azt változatlanul elfogadta.

A költségeloirányzat szerint az egyházközség anyagi viszonyai mind a szorosán vett egyház, mind a főgimnázium körében jelentékenyen javultak; de azért az 1912. évi költségvetés egyházi és iskolai fedezeti részében mégis együttvéve 59,780.45 K. tehát kerekszámban mondva, csaknem 60 ezer K deficit mutatkozik.

Az egyház bevételei emelkedtek az egyházi adónál (10,000 K), az alapok kamatjánál (5000 K), a vegyes bevételeknél (2000 K). A főgimnázium bevételei emelkedtek az alapítványok jövedelménél (10,858.52 K), az államsegélynél (2000 K) és az ösztöndíj-alapoknál (6561 K). A haladás tehát jelentékeny.

Ez az anyagi javulás lehetővé tette, hogy a rendes lelkészek újabb korpótlékot, a hitoktató lelkészek fizetésjavítást és lakbéremelést, a tanárok rendkívüli drágasági pótlékot, az egyházi és iskolai szolgák szintén drágasági pótlékot kapjanak.

Részletesen feltüntetve: a Kálvin-téri, a Józsefvárosi és a Budai lelkészek most már három 800—800 korona korpótlékot, az Erzsébetvárosi 1200 K stóla-

korpótlást és 800 K korpótlékot, a zuglói két 400 K korpótlékot és 200 K személyi pótlékot s végül a kőbányai lelkész egy 400 K korpótlékot élveznek törzfizetésük és stólailetményükön kívül.

A hitoktató lelkészek közül dr. Kovács Lajos 400 korona törzsfizetést és 200 K harmadik korpótlékot kapott, úgy, hogy neki most 4200 K fizetése és 1200 K lakbéré van. Kiss Áron a 3000 K fizetéséhez második 200 K korpótlékot nyert s így van 3400 K fizetése és 1000 K lakbéré. Nagy Dénes, Böszörményi Jenő, Izsák Ferenc és Tóth József I. oszt. hitoktatók lettek, egyenként 2600—2600 K fizetéssel és 1000—1000 K lakbérrel; Szabó Károly, Sebestyén Jenő, Losonczy Lajos és Veress Jenő II. oszt. hitoktató lelkészek 400—400 K lakbéremelést kaptak s így a fizetésük egyenként 2400 K, a lakbérük 1000 K. Varga Antal hitoktató segédlelkész 200 K fizetésjavítást nyert s így a fizetése 1800 K, lakpéze 100 K. Patay Pál hitoktató segédlelkész fizetése, mivel a kötelezett óraszámra csak felét vállalta, 800 K, a lakpéze 200 K.

A főgimnáziumi tavárok közül azoknak, akik két vagy annál több gyermekről vagy családról gondoskodnak, 200—200 K, az egy gyermekkel bíró tanároknak kivételesen és csak az 1912-dik évre 100—100 K drágasági pótlékot szavazott meg az egyháztanács s ehhez képest: Ábrahám István, Csűrös István, Fuxhoffer Dezső, Halász Zsigmond, Fr. Kiss Károly, Ravasz Árpád, Samu János, Szalay Károly, Török Tivadar és Varga Bálint 200—200 K, Németh Gábor, Szekeres Albert, Vass Tamás és Krausz Gusztáv 100—100 K rendkívüli drágasági pótlékot kaptak.

Ezenkívül Nemes Árpád egyházi könyvelő 100 K, a hivataloszolga 80 K, a főgimnázium három iskolaszolgája 80—80 K drágasági pótlékot és 150—150 K egyenruhapótlékot kapott.

A sürgős szükségét képező kőbányai paplak emeletének felépítéséhez 10 ezer K előleget, a Református Tanonc-Otthon kihelyezésére és fentartására 2 ezer K segélyt, a Református ifjúsági egyesület eddigi segélyéhez 100 K segélyt, az Erzsébetvárosi templom és paplak építésénél a hiány fedezéséhez I-ső részletül 39 ezer koronát szavazott meg az egyháztanács. Meg kell jegyeznünk, hogy a személyi és dologi kiadásoknak e jelentékeny emelése mellett, az egyháztanács a különféle keresztény szociális intézmények segélyét sem vonta meg: a Theol konviktusnak, a Bethesda-kórháznak, a Lórántffy Zs. Egyesületnek, a Protestáns Árvaháznak, a Kálvin-szövetségnek, a Kalvineumnak is megszavazta a szokásos segítségeket.

Mindezek a rendes és rendkívüli szükségletek az egyházi rendes kiadásokat 231,011·90 K-ra, a rendkívüli kiadásokat 53,500 koronára, az egyház összes kiadásait 284,011·90 koronára emelték. A főgimnázium kiadásai is jelentékenyen, nevezetesen közel 12 ezer koronával 124,765·58 K-ra emelkedtek. E szerint a budapesti egyházközség egyházi és iskolai kiadásai a f. évben együttvéve 408,777·48 koronára vannak előirányozva, amiből egyelőre 58,980·45 koronára nincs fedezet.

Az egyházi és iskolai kiadások e nagy emelkedése az alistáli Laky Adolf, a gelléri Szabó János

és a hidaskürti Nagy Sándor-féle nagy hagyományokból, meg aztán az egyházi adónak több mint 10 ezer K emeléséből nyert fedezetet.

2. A kisujszállási emberbaráti szövetségről.

Egy érdekes kis füzet került kezünkbe, mely egy jótékony célt: szegény öregek s apátlan-anyátlan elhagyott árvák felségelését eszközölő társaságnak munkálkodásáról számol be. A kis füzet címe: *A kisujszállási református emberbaráti szövetség ismertetése*. A szövetség megbízásából írta: Nagy István református lelkész, a szövetség elnöke. Őt részben ismerteti szerző a szövetséget. Az elsőben a szövetség keletkezéséről szól. 4 éve áll fenn s első alakuló gyűlését 1908 március 8-án tartotta. Bár alapszabályait a belügyminiszterium hosszas huza-vona után csak 1909 jan. 8-án erősítette meg, áldásos munkáját már az előző évben megkezdte. Azt nem említi szerző, hogy hány taggal alakult a szövetség. Jelenleg 244 tagja van. A belépés 6 évre kötelez. A második rész szól a szövetség életéről és működéséről. A szövetség munkaköre és feladata: a szegények segélyezése, árva gyermekeknek családoknál elhelyezése, majd árvaházban gondozása. Ezért az egyesület főcélja egy református jellegű árvaház létesítése. Jelenleg 14 családot vagy magános munkaképtelen öreget segélyez a szövetség havi 2—5 koronával. Azonkívül egy egyszerű házacskában — melyet egy buzgó öreg gyermektelen házaspár adományozott — be is rendezte a szövetség a kis árva gyermekek ideiglenes befogadására szolgáló egyszerű otthont. A harmadik részben tájékoztat az ismertetés a szövetség vagyonáról, mely tagdíjakból, a városi tanács részéről az árvák számára adományozott évenkénti segélyből, társadalmi gyűjtésből és hangversenyek jövedelméből szokott összegyűjteni. Ez a vagyon most: a 2000 korona értékű telek rajta két kis ház és 3140 kor. 94 fill. pénzkészlet. Bizony ez a nagyon nagy arányú segélyezésre és árvaház fentartására nagyon kevés, mégis a szövetség szinte emberfeletti munkát végez, midőn ebből a csekély összegből 14 családot és gyámol nélküli öreget segélyez állandóan s az árvaházban megnyitása (1909 okt. 1.) óta 17 árva gyermeket nevelt és nevel ma is 11 gyermeket. Az árvák lelki gondozását Nagy István református lelkész és neje teljesíti buzgón és lelkiismeretesen. A füzet IV-ik részében általános ismereteket tár fel szerző az emberbaráti mozgalmakról: visszapillantva Jézus Krisztus és az őskeresztények ilyen irányú munkásságára. Azután néhány példát hoz fel, hogy mily komoly és eredményteljes munkát végeznek idegen, főleg Németországban és Angliában a krisztusi szeretet és könyörülettől áthatott szívű férfiak és nők a gyámol nélküli szegény öregek segítése és elhagyott árva gyermekek megmentése körül.

Végül a függelék egy pár jólelkű adományozó emléket örökíti meg s az egyház tagjainak jóindulatába ajánlja a szövetséget, különösen pedig az árvaház segélyezését. Itt kiemeli az izraelita atyafiak jótékonyágát, az ügy iránt tanúsított meleg rokonszenvét s például állítja oda őket református hitfelei elé, mert bizony „hidegség, közöny félreértés,

még feljebb ellenséges indulat, rágalom, bántalmazás, szidalom közepette alakult meg a kisújszálási református emberbaráti szövetség is. De mégis megalakult. A kezdet nehézségeim túl van s máris eredményes munkát végez. Oh vajha az egyház, sőt az egész nagy magyar református társadalom elvinné a maga fillereit egy-egy ilyen szövetség és árvaház létesítéséhez: akkor megvalósulna már itt e földön az Istennek országa, hol az éhezők megelégtetnek és a sírók boldogok lesznek, mert megvívásztaltatnak. Azért előre lankadatlan kitartással a megkezdett úton Isten nevében.

Demeter Gyula,
debreceni segédlelkész.

3. A dolhai ref. egyház öröme.

Az 1911-ik esztendő örömesztendeje volt a dolhai kisdud misziói enyháznak. Ez évben nyertek valósulást rég óhatjott vágyai. Az egyházi felsőbb hatóságok s a nemes szívű adakozók anyagi támogatásával kijavította templomát kívül-belül 422 kor. 76 fill. költséggel s ezt aug. 27-én újból felavatta. Egy második harangot öntetett, melynek súlya felszerelésével együtt 187 kgm, ez 572 kor. 56 fillérbe került; ennek s már régebben meglévő nagyobb társának új haranglábat készített 127 kor. 26 fill. költséggel s ezeknek felavatása 1912 január 7-én történt meg.

Ezeknek összes költsége volt 1122 kor. 58 fillér. A költségek fedezéséhez nemes adományaikkal járultak: a) *A templomjavításhoz.* A magyar református segélyegylet 100 K, br. Schönberg Donáld 300 K, Nagy Lajos 40 K, Maurer Mór 20 K, Rzymann Károly 10 K, Hoternik 3 K, N. N. 2 K, N. N. 2 K, N. N. 2 K, Vajda Frigyes 15 K, Dolhai hitelszövetkezet 5 K, Bálintfy István és Társa 2 K, Greiner Gyula 3 K, Klein Izidor 1 K, Tatay Miklós 1 K, Olvashatatlan 1 K, ifj. Wenzel 1 K, Hnéh János 2 K, Olvashatatlan 1 K, A. Eglisch 1 K, Rozs Mihály 1 K, Laky Sándor 4 K, dr. Kovács László 10 K, Salgó Árpád 2 K, Haán Aladár 2 K, Balás István 50 K, Cseh István 28 K 80 f, Forberger Pál 15 K 50 f, dr. Mondony 1 K, Koritsánszky Sándor 2 K, Reichmann Ármán 1 K, Weinberger Jakab 1 K, Sáfár Samu 50 f, Herkner Oszkárné 1 K, Csüry József 3 K 50 f, Kalós Pál 5 K, Szöllősy János 3 K, Becsey László 2 K, Melegh László 3 K, Juhászovics Antal 1 K 20 f, Pónyik András 1 K, Flórián 1 K, Hadzsegu Miklós 1 K, Neina Elek 50 f. *Összesen* 643 korona.

b) *A haranglábihoz:* a magyar református segélyegylet 100 korona.

c) *Az új haranghoz:* Darabanth Gusztáv 10 K, Forberger Pál 10 K, Somogyi Ferenc 4 K, Kulmann Károly 3 K, Bálintfy István 3 K, Réti Gusztáv 1 K, Lukács Béla 1 K, Egy társaság 3 K 40 f, dr. Lányi 1 K, dr. Csernó 2 K, gr. Teleky Gyula 20 K, Maurer Mór 4 K, dr. Gergely György 1 K, Ágoston Ede 1 K, Ágoston Gábor 1 K, Révész Lajos 2 K, Kóródy Sándor 2 K, Schönberger M. 1 K, Lengyel Henrik 1 K, Hamvay Lajos 2 K, Dán 2 K, Olvashatatlan 2 K, Ercsényi István 1 K, Olvashatatlan 10 K, Tóth Ferenc 2 K, Szikszay Zoltán 4 K, Demjánovics E.

4 K, Szopkó Brunó 3 K, Dallos Sándor 1 K, Lieben-tritt József 1 K, Forberger főhadnagy 2 K, Egy magyar 2 K, Szabó alezredes 2 K, Olvashatatlan 2 K, Olvashatatlan 2 K, dr. Ryll Ferenc 2 K, dr. Toniosz 2 K, Nagy 2 K, dolhai Petrovay Gyula 5 K, Hambrich Károly 2 K, Grünfeld Gyula 3 K, Hamrák 4 K, Balogh József 1 K, Tomcsik Mária 5 K, Lányi József 2 K, Tomcsik Béla 5 K, Egy társasjáték eredménye 80 f, Tomcsik Vilma 6 K 60 f, Káposzta Viktor 1 K, Krizse János 3 K, P. Vajna Gábor 5 K, Tidrenczel Gyula 2 K, Balassa István 2 K, Riskó 1 K, Török Béla 2 K, Mellinger Pál 1 K, Pätz Lajos 3 K, Rakovszky Cyrill 2 K, Vágácsné 1 K, Uradalmi erdőmester kerülők büntetéspénze 14 K, Rzymann Károly 4 K 40 f, Hollós Antal 1 K, Lipcsei körjegyzőség 2 K, 70 f, Nagy Endre 1 K, Otthon asztaltársaság 2 K 60 f, Hollós Antalné 1 K, Hollós Gusztáv 1 K, Két ösmeretlen úr 2 K, Nagy Dániel 5 K, Pirkel István 2 K, Sorozó bizottság 5 K, Maxa József és neje 2 K, Gribóvszky Mihály 2 K, Szücs Dénes 2 K, özv. Nagy Pálné temetése 1 K, Cseh Istvánné 5 K, Uradalomtól birságpénz 10 K, gr. Berchthold 20 K, Tomcsik Gyula 2 K, Nagy Etelka 2 K, dr. Gyöngyösy Lászlóné 5 K, Lányi Józsefné 8 K, Kürthy Imre 10 K, Szabó Jenőné 5 K, Zoch Pál 5 K, Hajnos Sándor 10 K, 05 f, Hatfaludy Magda temetése 2 K, N. N. 1 K 30 f, Nagy Lajos temetése 1 K, Palkovits Mihály 2 K, Ökörmezői gyűjtés 15 K 52 f, özv. Zsák Jánosné temetése 2 K, Egy kiránduló társaság 8 K 70 f, Frindt Károly temetése 2 K, *Összesen* 344 K 01 fillér, mely 9 évi gyűjtés eredménye; a gyűjtött összegek a dolhai hitelszövetkezeti pénztárban gyümölcsöztettek s így 1911. év végére a harang átvételekor a betétek összege 442 K 27 fill. volt. Ez összeget a templomjavításra adakozók beleegyezésével kiegészítettük 572 K 56 fillérre, amennyibe az új harang beállítása került. A haranglábi előállítására utalványozott 100 koronát pedig 127 K 26 fillérre.

Összes bevétel volt említett célokra 1185 K 27 fill. Kiadás 1122 K 58 fill. A maradvány 62 K 69 fill. „Egyházi épületek fentartási alapja” címen a dolhai hitelszövetkezeti pénztárban helyeztetett el.

Legyen Istennek dicséret, dicsőség, tisztesség és hálaadás, a jószívű adakozóknak pedig köszönet és elismerés!

A jó Isten fizessen meg kinek-kinek cselekedetei szerint.

Dolha, 1912 január 25.

Darabanth Gusztáv,
missziói lelkész.

A tiszántuli ref. egyházkerület püspökétől.

A nagytiszteletű Református Esperesi Hivataloknak

Nagytiszteletű Esperes Ur!

Egyházkerületi közgyűlésünk 519—1908. sz. határozatával megalkotta a páróchiális körökről szóló szabályrendeletét. Ennek a szabályrendeletnek az 1. §-a aként intézkedik, hogy „Az olyan egyházközségek, amelyekben a lélekszám az 5000-et meghaladja, ha több lelkészük van, vagy az olyan

egyházközségek, amelyek több templomot és lelkészi állomást tartanak fenn, ha több külön egyházközséggé nem szervezkednek, kötelesek 1910. év végéig paróchiális köröket szervezni". (Egyházi Törvények I. t.-c. 10. §.)

A paróchiális körök szervezésének és munkájának célja első sorban a hívek lelki életének felkarolása, erősítése, a hitélet és egyházi élet öntudatossá tétele és az erkölcsi élet tisztaságának biztosítása: mind oly célok, amiknek elejtése vagy még elhanyagolása is nagy egyházunk pusztulását, vesztését vonja maga után. Köztudomású, hogy ezeket a célokat a lekipásztörök együttes felelősség mellett korántsem tudják úgy munkálni, mintha a felelősség a lelki gondozás tárgyát képező gyülekezet egy-egy meghatározott részére minden átháríthatás kizárásával állapítatik meg.

Felkérem azért Nagytiszteletet, méltóztassék nyomatékosan, fegyelmi felelősség terhe mellett, felszólítani a bölcset vezető alatt álló egyházmege mindazon presbyteriumait, melyekre a fent hivatkozott szabályrendelet köteleltséget ró; de ezen köteleltségnél eleget nem tettek, hogy a paróchiális körök szervezést haladéktalanul hajtsák végre s az 519—908. sz. egyházkerületi szabályrendelet alapján oly időben alkossák meg helyi szabályrendeleteiket, hogy azok az 1912. évi tavaszi egyházmegei közgyülelésre s onnan fokozatosan az 1912. évi egyházkerületi közgyülelésre felterjeszhetők legyenek.

Egyben vagyok bátor kérni azt is, hogy a hivatkozott egyházkerületi szabályrendelet 17. §-a értelmében az egyházmegei látogatás alkalmával a paróchiális körök hit- és vallás-erkölcsi s anyagi életének számba vételére is méltóztassék figyelmes vizsgálatát kiterjeszteni s a vizsgálat eredményét a látogatási jegyzőkönyvbe felvenni.

Atyafiságos szeretettel

Debrecen, 1912. január 25.

Baltazár Dezső,
püspök.

547—1912. szám.

A nagytiszteletű Református Esperesi Hivataloknak.

Nagytiszteletű Esperes úr!

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 3182—1911. sz. alatt az alkoholizmus elleni küzdelemnek már az iskolákban való megkezdése s minél hatékonyabbá tétele céljából hozzám intézett leiratában arra kér fel, hogy az egyházi főhatóságom alá tartozó elemi népiskolákban a folyó 1912. évtől kezdve minden évben egy meghatározott nap szenteltessek az alkoholizmus káros hatásainak az iskolák növendékeivel leendő beható megismertetésére; amely napra a gyermekek értelmi fokának megfelelő mintaszerű előadás megiratasáról is gondoskodott a miniszter úr s belőlük 1250 példányt hozzám is megküldött a népiskolák tanítói között leendő szétosztás végett.

Felkérem azért Nagytiszteletű urat, hogy — tekintettel arra a nagy veszedelemre, mely népünket egészségügyi, anyagi és erkölcsi téren egyformán a legretentőbb következményekkel fenyegetvén, már a zsenge korban minden lehető eszközzel való küz-

delmet tesz szükségessé, — méltóztassék saját hatáskörében intézkedni aziránt, hogy az itt — példányban mellékelt füzetke a bölcset hatósága alatt álló iskolák tanítói között kiosztassék és azok alapján folyó évi február hó 28-án (mint a szorgalmi időből egészen kikapcsolt szünnapon) az iskola növendékei előtt az alkoholizmus káros hatása behatóan megismertessék.

Egyszersmind kérem, hogy e körlevelemben foglaltakra nézve tett intézkedései eredményéről a folyó iskolai év végéig hozzám jelenteni méltóztassék, mely jelentés alapján a miniszter úr óhajához képest, én is felterjesztéssel élhessek a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz.

Atyafiságos szeretettel

Debrecen, 1912. január 31.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

KISS LAJOS

1849—1912.

A magyar középiskolai tanárság kiváló, érdemes tagja hunyt el január 28-án Kiss Lajos szegedi állami főreáliskolai tanár személyében, aki — bár 33 éves tanári pályáját állami tanintézetben futotta meg — neveltetésénél fogva érzületével s egész lelkületével a református tanársághoz tartozott, jeles tankönyveivel pedig egyenesen református gymnasiumainknak tett nagy szolgálatot. Gömör megye fia és a sárospataki főiskola növendéke volt, ahol gymnasiumi és theologiai tanulmányait, mint osztályának egyik legkiválóbb tagja, végezte. Pedig az a gradus sok kiváló erőt adott közéletünknek. Belőle kerültek ki a Dókusok, egyik a tiszáninneni egyházkerület főgondnoka, másik a sárospataki főiskola világi gondnoka, Kovács Sándor, Molnár Lajos sárospataki, Vass Samu nagykörösi tanárok, Gonda Béla, a jeles mérnök és miniszteri tanácsos, Szabó Endre, a neves költő és lapszerkesztő stb.

Tudományos törekvéseinek már tanuló korában is számos jelét adta s míg ezekkel tanárai becsülését érdemelte ki, derült életfelfogásával és humoros kedélyével kortársai szeretetét nyerte meg. Tehetségével és képzettségével a tanuló ifjúság vezetői közé tartozott, önképzőkörökben, iskolai pályázatokon jelentékeny szerepet vitt. Már hittanhallgató korában, a hetvenes évek elején, midőn a tanügyi köröket a később anyagi változáson átment középiskolai törvényjavaslat foglalkoztatta, tanulmányt írt e kérdésről az akkori legelső tanügyi folyóiratba, a Kármán szerkesztette „Magyar tanügy”-be. S mivel a folyóirat szellemétől elütő irányt képviselt, a szerkesztő észrevételekkel kísérve adta ki cikkét. Kiss Lajos replikázni akart ez észrevételekre; de Kármán, aki őt sárospataki tanárnak gondolta, udvarias levélben kérte meg a „kollega urat”, hogy ne kényszerítse őt a saját lapjában az elvi harc folytatására.

Mint szegény ifjú, már zsenge tanuló korától fogva folytonos correpetitorsággal könnyített anyagi terhein, hittanhallgatói pályájának vége felé pedig — midőn a főiskola nagynevű főgondnoka, báró Vay

Miklós a sárospataki főgymnasiumba adta unokáit nevelés végett — e főúri család körébe jutott nevelőnek. S e helyzete, mely energiáját fokozván, társadalmi és tudományos műveltségére emelőleg hatott, későbbi életirányára is elhatározó befolyással volt. Ettől fogva egyenesen a tanári pályára készült s e törekvésében sokszor érezte hóna alatt a Vay báró emelő kezét.

A theologiai tanfolyam elvégzése után a véderőtörvény helytelen magyarázata miatt több teológus társával neki is egyéves önkéntesi katonai szolgálatot kellett teljesítenie. Derült kedélye fölibe került a katonai élet miseriáinak is, a vitézi élet különösségeiről humoros naplót írt, melynek felolvasásával sokszor derítette fel sanyarúságaikon búsongó bajtársait.

Katonai szolgálata után a tanári vizsgálat letevése céljából még a budapesti egyetemen egészítette ki tanulmányait. Innen pályázott a nagykőrösi főgymnasium tanári katedrájára, de bizony vele szemben a szintén kiváló képzettségű s nemrég elhalt Öreg Jánost választották meg. Ez a körülmény indította, hogy tanári oklevelének megszerzése után állami tanintézetben keressen alkalmazást. S mivel a liberalismusnak ez aranykorában a közoktatásügyi kormány középiskolai ügyosztályának élén még református férfiú állott, Szász Károly előbb a kecskeméti reáliskolához helyettes tanárnak, egy év múlva pedig a pancsovai gymnasiumhoz rendes tanárnak nevezte ki.

Kiss Lajos nehéz szívvel, szinte könnyek közt ment Pancsovára, de biztatást nyert, hogy az itt reá váró nemzeti missio hű teljesítése után kedvezőbb állomásra fog áthelyeztetni. És a gondviselés mégis úgy intézte élete útjait, hogy itt vetette meg alapját családi boldogságának, innen nősült és alapított boldog családi életet. Pancsováról gyakran átrándulván a közeli Belgrádba, mint historikus tanulmányozta a történelmünkben oly nagy szerepet játszó város helyrajzi viszonyait s Nándorfehérvár ostromáról írt hadtörténeti tanulmányával a magyar Tudományos Akadémia hadtörténeti pályadíját nyerte el. A kinevezésekor nyert ígéret nem sokára valóra vált és a szegedi állami főreáliskolához helyeztetett át, hol élete végéig mint jeles tanár szolgálta nemzeti művelődésünk ügyét.

Hogy milyen tanár volt, arról bizonyosságot tett a közoktatásügyi kormány is, nemcsak azzal, hogy református gymnasiumaink érettségi vizsgálataira többször küldte ki képviselőjéül, hanem főként azzal, hogy mióta a középiskolai gyakorlati tanárképzés decentralisáltatott, a Kiss Lajos oldala mellé mindig több, történelmi szakra készülő ösztöndíjas tanárjelöltet nevezett ki; úgyhogy némely éven egész kis kollegiumot vezetett be a történettanítás módszerébe. Szerette is, tudta is a történelmet, melyet nemcsak a katedrán tanított, hanem a tankönyv-irodalomban is sikerrel művelt. S míg élőszavával az állami középiskolában, történelmi tankönyveivel református gymnasiumainkban élesztette és ápolta az ifjúság hazafias érzületét. Egyetemes történelmét ugyanis a sárospataki irodalmi kör adván ki 3 kötetben, ez úton sok református tanintézetben terjedt el. Majd midőn az országos református tanáregyesület megalakult és elsőrangú feladatul tűzte ki a

gymnasium legfelső osztálya számára egy protestáns szellemű magyar történeti kézikönyv kiadását, e munka megírására Kiss Lajost kérte föl s ő e bizalomnak oly mértékben felelt meg, hogy munkája köz-elismerést aratván, csaknem minden hazai ref. gymnasiumunkba tankönyvül vételett be.

Tanári és irodalmi sikerei mellett közéleti szereplésre nem igen vágyott. Legfőleg a szegedi kis református egyház ügyeit munkálta, mint presbyter, nagy szeretettel. A tudományos foglalkozás mellett családi körében kereste és találta fel örömét. E kis körű néhány évvel ezelőtt súlyos csapás érte szépreményű fiának közvetlenül az érettségi vizsgálat letétele után bekövetkezett halálával s a lesújtott apa veszteségét két kedves leányának fejlődése is alig tudta felejtetni. Lelki fájdalmát nemsokára testi szenvedések váltották fel, amelyek annyira megörölték munkaerejét, hogy tanári hivatalából immár nyugalomba készült, midőn a halál a teljes nyugalmat meghozta számára.

Multis ille bonis flebilis occidit.

D.

TANÜGY.

A debreceni szabadiskola. Hatalmas kulturintézménye Debrecennek a szabadiskola, mely évek óta sorozatos előadásokat tart a nagyközönség részére, a legérdekesebb tudományos és közérdekű kérdések felől. A szabadiskolát a város, a Csokonai-kör és az Ipartestület támogatják. Az előadások helye az ipartestületi nagyterem, (Simonffy-u. 1. sz. II. emelet) — ideje hétfő, kedd, szerda és esetleg csütörtök d. u. 6—7-ig. — Hetenként kétszer esperantó-tanfolyam; kedden munkáselőadás; vasárnap délután meseóra a gyermekeknek; az ipariskolában heti 3 órán analfabéták oktatása; e félévben lesz még három zeneesztétikai előadás és két nagy hangverseny a Bika dísztermében. A szabadiskola élén dr. Kenézy Gyula főorvos és dr. Kovács Gábor kollégiumi jogtanár áll.

Új polgári fiúiskola. Battonya, csanádmegyei mezővárosban most készülődnek a jövő tanév elején megnyitandó községi polgári fiúiskola ügyeinek rendbehozásával.

Külön osztály gyöngé tanulóik részére. A főváros iskolaügye úglátszik vezet. Naponként üdvös újtásokról olvasunk. Már ez iskolai év elején gyöngé szervezettü gyerekek részére a szadadban, úgynevezett kerti iskolát állítottak fel. Most pedig a gyöngé tanulókat próbaképpen egy külön osztályba összegyűjtik. Ez persze csak kísérlet s ha a gyöngé tanulóik külön osztálya nem válnék is be, az ott szerethető megfigyelések szempontjából fontos ez az újítás.

Kényszer-vakáció. Debrecenben valami ős-régi egyezés alapján (állítólag mert a Nagyerdő a kollégiumé volt s az üldöztetések idején pro-forma átadták a városnak) — a város látja el az összes iskolákat tűzifával. Most a fajarandóság második része úgy megkészt, hogy épen a leghidegebb napokban egy pár iskolát be kellett zárni. A kényszer-vakáció mindössze harmadnapig tartott, nem pedig hetekig, mint tendenciózus lapok elferdítették.

Angol rendszerű középiskola. Szabadka városa évenként félmilliót áldoz iskoláira, ezért érdemelte ki a miniszter azon kedvező határozatát, hogy próbaképpen egy angol rendszerű középiskolát létesít Szabadkán. Ennek a középiskolának az a lényege, hogy az elméleti tanítással egyenlő mértékben, egyenlő időt fordítanak a testi nevelésre is. Érdeklődéssel várjuk az új iskola felállítását s annak idején ismertetni fogjuk.

Krónika.

Az Ujság krónikása, elmékedvén az alkohol műveiről, nagy díshimnusz zeng eikkében egy református papról, aki két év alatt a maga kis falujából kipusztított minden kocsma. A derék pap nevét elhallgatja, pedig szerettük volna itt e lap hasábjain is megörökíteni a nevét. Ahelyett örökítsük meg az ő nagyszerű munkáját. Aki faluhelyt megfordult, tudhatja, vagy legalább is elképzelheti, hogy micsoda küzdelmébe került névtelen hősünknek a kocsma kiirtása. És mindnyájan tisztában lehetünk a siker nagyszerűségével, messze kiható áldott következményeivel; meg a lelkész boldog örömeivel. Imé egy pásztor, aki nemesak prédikál, keresztel, esket, temet és anyakönyvel. — hanem törődik az ő népével; felismeri a bajt s bátran szemébe néz a hettefű sárkánynak és sikerül neki Magyarország földjén egy darab szűz földet teremteni, ahol nincs kocsmá. Madách Ember Tragédiájában Lucifer ezt mondja az Úrnak:

*„Egy talpalatnyi föld elég nekem,
Hol a tagadás lábát megveti.
Világodat meg fogja dönteni.”*

Mi pedig egy honmentő nemes munka szolgálatában tekintsünk büszkén a mi ismeretlen kálvinista pap atyánkfia községére! Ime van egy pont ebben az alkohol által megfertőzött, megátkozott országban, ahová megtámaszthatjuk, bár az egész világot sarkaiból kiköckentő emeltyűt.

*

Sokan piszkálják magyarul mondva mostanában a közélet terén a vallásos kérdéseket. Vallás és tudomány, a nők és a vallás, a jövő vallása stb. hangzatos címeken értekeznek hasábokon át olyan emberek, akik eddig azt se igen tudták, hogy hová tartoznak. Szóval a vallási kérdések napirendre kerülnek. Helyes, örülünk neki. Hadd tisztuljanak a vélemények, csiszolódjának a gondolatok. Csak az a baj, hogy akik ezeket a cikkeket írják, állandóan a szertartások, dogmák, felekezeti formások taposómalomában kerengenek. A dolog mélyére egy is aligha lát. A dió héját rágieskálják, kopogtatják. És a dió ízét egy se köstolta meg.

*

Ilyen időtájt, újév után a főpapok pásztori körleveleket szoktak intézni híveikhez. De nem a mi főpapjaink (értsd püspökeink). Pedig jól esnék néha a sok hivatalos ukáz és komitativa mellett „pásztori levelet” is venni s olvasni tőlük. — Így nem tehet-

vén egyebet, egy kis szemlét tartunk „odaát” az újévi körlevelek irányában. Sok új hangot hallani belőlük. Így az egyik (a győri püspök) bátor hangon ajánlja a „katholikus sajtót”, sürgeti a hitoktatás mélyítését és az ifjúságnak az iskolán túl való lelki gondozását. — A nagyszebeni érsek-metropolita az analfabéták oktatására (ők még itt tartanak) meg a kultúra fejlesztésére buzdít. — Az aradi román püspök óhajtja, hogy az oláhság benső életében megszűnjék a társadalmi széttagoltság; tömörüljétek s együtt működjétek! — Végül a kassai főpap az alkohol ellen zúgolódik s hadat üzen a kocsmaáknak... Egy szó mint száz, ezek a pásztori körlevelek okos dolgok. A mi püspökeink, igaz, alkotmányos formában évi jelentéseikben szoktak nyilatkozni. De ismétljük, hogy ha nem is újévkor, ezen a konvencionális, hazug napon, de máskor, alkalmas időben, jó volna, ha ezúton is szólának püspökeink a pásztorokhoz s a nyájhoz. Ha ők hívnák fel egy és más dologra a közfigyelmet, hisszük, nagyobb volna a haszna, mintha ilyenformán, negatív tükörben néznünk...

(is.)

IRODALOM.

Protestáns család és iskola címen Kapi Béla körnendi ev. lelkész könyvsorozatát adott ki; eddig 12 darab jelent meg a sorozatból s még folytatása lesz. Miní a cím is jelzi, a nép és ifjúság részére készült a sorozat. Célja: „Istennel, a magasabb erkölcsi életerővel összeköttetésbe hozni s ezáltal boldogítani kicsit és nagyot”. A művek szerzőnél kaphatók, kötetenkint 1 kor. 20 fill., diszkötésben 1 kor. 80 fillérért.

A darabok címei:

1. Pósa Lajos: Arany liget. (Versek.)
2. Dr. Dingha Béla: Hol volt, hol nem volt. (Mesék.)
3. Albert József: Túl az óperencián. (Mesék.)
4. Hamvas József: Mesés történetek. (Ifjúsági elbeszélések.)
5. Borsos István: A gályarabok története. (Egyháztörténelmi munka.)
6. Dr. Masznyik Endre: Képek az ókori keresztény egyháztörténetből.
7. Gyurász Ferenc: Hősök kora.
8. Gagyhy Dénes: Nádfodeles házak alatt. (Falusi történetek.)
10. Strarer Vilmos: A biblia az élet könyve. (Ismeretterjesztő.)
- 11 Farkas Mihályné: Történetek az életből. (Elbeszélések érettebb ifjúságnak és felnőtteknek.)
12. Kapi Béla: Boldogság könyve. (Jellemző munka.)

Solymossy Elek egykor kiváló színművész, majd a debreceni színiiskola igazgatója, most, hogy teljesen visszavonult, egy könyvet adott ki ezzel a címmel: „Az egyházi szónoklat gesztus elmélete”. A mű szerzőnél (Budapest, Magdolna-u. 10/b) 2 koronaért kapható.

KÜLÖNFÉLÉK.

Kétmilliós örökség. A múlt héten az a hír volt a lapokban, hogy özv. Petrisevits Horváth Ödönne sz. Rédey Johanna grófnő körülbelül két millió értékű kolozsvári ingatlanainak örökösévé a debreceni kollégiumot tette. A nagy örökség még a debreceni kollégium évkönyvében is számot tevő esemény, pedig abban nem egy 100,000 koronás alapítvány van feljegyezve. Csak a múlt években jutott a főiskola a negyedmilliónyi Gelléri Szabó-féle örökség mellett a Simonffy, Kovács, Thót, Pólya Pál-féle, szintén negyedmillió értékű hagyományok birtokába. És jóltevőinek sora azóta is gyarapodott. A kolozsvári fejedelmi alapítvány azonban, mely ezeket is túlhaladja, azért is érdekes, mert állítólag a végrendelet azóta kelt, amióta az iskolának egyetemmé való fejlődése köztudomásra jutott. Nem kell tehát félni attól, hogy a nagy változás következtében az iskola jóltevői elmaradjanak. Ellenkezőleg, a debreceni iskola az újabb fejlődés következtében még inkább visszanyeri országos jellegét s még inkább magára vonja a magyarság nagy, nemes lelkeinek érdeklődését. Azt is közölték a lapok, hogy a nagy alapító az alapítványi vagyon élvezését egyelőre leányainak és unokáinak tartotta fenn s csak azok halála után száll, sok év múlva az teljesen a kollégium birtokába. Ez a körülmény sokfelől csalódást idézett elő. Tévesen. Ez az értékes örökség akkor is érot fog érní és miután ingatlanokból áll, akkor még értékesebb leend. S míg egyfelől a maga idejében, a jövőben hatalmas erőforrássá lesz az iskolának, másfelől a jelenre is mutat valamit. Azt mutatja nevezetesen, hogy a debreceni főiskola nagy alapítóinak díszes sora még mindig nincs lezárva, hogy a protestáns áldozatkészség ma is mindenfelől folyvást emeli és erősíti annak falait. S ha eddig homlokzatán az a büszke felirat állott, hogy a magyarországi helvét hitvallást tartó egyházak adakozásából épült, ebbe a felíratba ezután az erdélyieket is bele kell érteni. Az erdélyi fejedelmek miatt is, kik Bocskaitól elkezdve alapítóink voltak és a kolozsvári nagylelkű úrasszonyért is, ki nagy vagyonát, amint a lapok írják, a debreceni kollégiumnak szánta. Áldott legyen emlékezete.

A zsidók a Kálvineumra. A múlt évben fényesen sikerült Kálvineum estélyt rendezett az ungvári református egyház és megye, melyen szeretett püspökünk is részt vett. Az estélyen megjelent a város színe-java, az ungvári tekintélyes zsidó családok azonban miért, miért nem? távol maradtak. Hogy ezt a mulasztást reparálják, azt a tervet találták ki, hogy ők is rendeznek ilyen ünnepélyt és annak jövedelmét a Kálvineumra adják. Erre az estére meghívták az azóta püspökké választott dr. Baltazár Dezsőt az Orle elnökét, aki meghívást elfogadta és mult szombaton Ungvárra utazott. A püspöknek igen meleg fogadtatásban volt része. Az estély pedig kitűnően sikerült. Ungvár és vidékének egész intelligenciája ragyogó keretet adott az estélynek. A katonaság különösen nagy számmal volt képviselve s ott volt a környék valamennyi notabilitása. Természetesen a dr. Baltazár Dezső előadása volt az értékes, gazdag program lekiemelkedőbb száma.

Feszült érdeklődés várta a püspököt, aki beszédének alapmotívumául ezt a bibliai gondolatot vette: A szeretet olyan, mint a halál. Mindent kiegyenlít. Ehhez fűzte aztán tartalmas fejtegetéseit, amelyek őszinte, hatásában zajos tetszésre találtak. A rendezőség pedig szinte boldog volt, hogy ezt a szerencsét Ungvár közönségének megszerezhetette. A püspök közreműködését úgy honorálták, hogy *a tiszta jövedelem felét felajánlák a Kálvineum alapja javára. Ez ezer koronát tesz ki.*

Debreceni református tanítók segély-egyesülete. Január 25-ikén tartották a református tanítók segély-egyesületi tisztújító közgyűlést. Az új tisztikar a következőképen alakult meg: Elnök lett Ormós Lajos, alelnök Tömörly Jenő, titkár Szabó István, pénztáros Hatvany József, ellenőr Kerékgyártó József. A tisztújításon kívül fontos tárgya volt a gyűlésnek a pénztári zárszámadás és a titkári jelentés, melynek keretében a választmánynak több fontos javaslata került tárgyalás alá. Az egyesület vagyona örvendetes gyarapodást mutat, úgy, hogy a rendes segélyezéseken kívül újabb két ösztöndíj létesítését határozta el a közgyűlés. Segélyezésre 130 korona, a két újabb ösztöndíjra pedig 100 korona irányoztatott elő s felhatalmazást nyert a választmány a megszavazott segélyek és ösztöndíjak kiosztására. Ime, tehát a szerény javadalmazású tanítók vállvetett munkával dolgoznak azon, hogy segélyegyesületük a maga hivatását minél inkább betölthesse s emberbaráti nemes céljait gyakorolhassa. A most megválasztott lelkes tisztikar, élén az agilis elnökkel, Ormós Lajossal, biztos garancia arra, hogy ez a nemes hivatását teljesítő tanítói segélyegyesület virágozni fog. Az újonnan választott elnök, Ormós Lajos, ki a tanító délutánok megalapítója volt, már eddig is igen buzgó munkásságot fejtett ki az egyesület életében.

A Protestáns Árvaház fejlesztése. A budapesti országos protestáns árvaház 864 négyszögöl területű telkét a székesfőváros hatósága iskolai célra akarja megvenni a protestáns országos árvaegyesülettől. E végből arra kérte dr. Kovácsy Sándor nyug. min. tanácsost, az árvaegyesület elnökét, hogy ajánlat alakjában tudassa vele az eladás feltételeit, továbbá, hogy a választmány kebeléből bizzon meg képviselőket, akikkel a meg- és átvétel dolgában tárgyalhasson. Ezt a nagyfontosságú ügyet a választmány december hónapi ülésében behatóan tárgyalván, tekintettel arra, hogy az az ajánlat alkalmat nyújt az intézmény fejlesztésére, határozatként kimondotta, hogy hajlandó az eladásra, ha a székesfőváros a vele ajánlatilag közölt eladási összeget, amely közel egymillió korona, elfogadja, illetve megadja. Az eladás módozatainak a székesfővárossal való elintézésére a választmány felkérte és megbízta dr. Kovácsy Sándor elnököt és dr. Wágner Géza alelnököt. A ház eladás során szőnyegre kerülván az új árvaház építésének kérdése is, arra nézve a választmány abban állapodott meg, hogy a pesti vagy budai oldalon megvásárol egy egészséges fekvésű, körülbelül 2000 négyszögöl nagyságú telket és arra a mostani árvaházi épületnél sokkal tágasabb, a higiéniai követelményeknek minden tekintetben megfelelő és 120-150 árva befogadására házat építet, amely mellett tágas kert legyen.

Kitüntetett tanító. Szabó Antal nagykálói református tanítót a vallás- és közoktatásügyi miniszter buzgó és eredményes működéséért elismerő oklevéllel s ami fontosabb, életfogytig járó évi 200 korona személyi pótlékkal tüntette ki. Az oklevelet s a fizetés-utalványt dr. Witt György tanfelügyelő ünnepélyesen nyújtotta át Szabó Antalnak.

Visszaküldött alapító-levél. Nagyszalonta városa 100 koronás alapítványt tett, hogy annak kamataiból valamelyik református iskolai tanuló, aki a történelemben szép eredményt mutat fel, ösztöndíjat kapjon. Az alapító-levelet annak rendje szerint bemutatották a vármegyei közigazgatási bizottságnak. Am dr. Fetscher Antal címzetes püspök úr itt kifogásolta, hogy csak református iskolás gyermekekről van szó az alapító-levélben. Így aztán visszaküldték az alapító-levelet, hogy igazítsák ki. — minden iskolára kiterjesztéssel. Hát a c. püspök úrnak igaza volt: de a méltányosság, meg az a sok-sok alap, amit ebben az országban kizárólag r. kath. iskolák élveznek; no meg a felekezeti ellentétek ilyen élére állítása: meglehetősen ellene szólnak a c. püspök úrnak. Ők haladnak a maguk útján.

A Nagypénteki református társaság, mely az országos protestáns árvaházat fenntartja, elnökének Elek Pálnét választotta meg. Ebben az árvaházban *vallási és nemzeti különbség nélkül* veszik fel és nevelik a szegény, elhagyott, árva gyermekeket.

Új egyházi lap. Vadon Béla és Varga Csongor, a derecskei református egyház két buzgó pásztora, híveik számára egyházi lapocskát indítanak. Örömmel üdvözljük az ifjú lelkész és segédje karöltve haladó buzgólkodását.

A kecskeméti földrengés, fájdalom, legnagyobb kárt a református templomban tett. Az 1879-ben épült hatalmas boltívek annyira megrongálódtak, hogy mind le kellett bontani és újat építeni helyette. Az újraépítés munkája az aggodalmak eloszlása után lázas buzgósággal folyt. Úy Kálmán budapesti építész a régi kupolarendszer alapján új terveket készített, mely szerint az ívek most már vasbetonból készítvük. Karácsonyra az újjászületett Istenháza feltárult a hívek előtt, kik boldog örömmel siettek a szent hajlékba s gyakorolják ma is a templomba járást, felekezeti különbség nélkül. A többi templomok ugyanis Kecskeméten még mindig romban hevernek.

Adomány. Kardos Lipót nagykárolyi lakos 1000 koronás alapítványt tett a szatmármegyei genesi református egyház részére, azzal a kikötéssel, hogy annak kamatait minden évben egy-egy jó magaviseletű és jól tanuló genesi református fiú élvezze, aki még az elemi iskola után bármely középfokú iskolában tovább tanul. A református egyház őseréje mindég az volt, hogy a nép egyszerű fiaiból nevelt kiváló nagy embereket. Ezért sokszoros örömmel üdvözljük ezt az alapítványt. Vajha követnék sokan a szép példát s felkarolnák minél többen a szegény fiúk ügyét.

Dr. Antal Géza orsz. képviselő, pópai theol. tanár a nemzeti múzeumban „Széchenyi és a magyar nemzeti egység” címen nagyszabású előadást tartott, rendkívül nagy és előkelő közönség jelenlétében.

Szóról-szóra úgy történt, mint a múltkori számban megírtuk volt. Zichy kultuszminiszter úr megfélelt Rakovszky néppárti alelnöknek a Hungária bank (pápista püspöki és káptalani bank) tárgyában tett interpellációjára. Megnyugtatta a kedélyeket, nincs baj! az alapítványokat nem kockáztatja senki. Ő se szereti az ilyen felekezetieskedő bankalakulást — de azért a Zichy ő exellenciája magán titkára az új agitációs banknak a titkára lett...

A magyar iskolákról érdekes a pápás olaszok véleménye. Mint egyik tekintélyes lapjuk írja, a magyar iskolák csupa klerikális kézben vannak, persze ezért nem haladnak s messze elmaradnak az olasz iskolák mellett. Leszólja a szerzetesek konviktusait, a Barkóczy neve alatt dühöngő jezsuita uralmat. Botránkozik azon, hogy miért kellett az új *politechnikumot* misével megnyitni. Szerintük ugyan nekünk alkotmányunk van, de a valóság mégis az, hogy Magyarország Ausztriának egyik tartománya. Így nem esoda, ha az osztrák iskolák különbek az ittenieknél.

A kisújszállási diákok nemrég sikerült hangversenyt rendeztek s így 187 koronát gyűjtöttek szegény társaik feleségélyezésére. Énekkaruk oly jeles, hogy fővárosi hozzáértő vendégeik is elismeréssel emlegetik.

Törökszentmiklós. Örvendetes híreket vettünk e népes szép egyházunk köréből. A város belterületén új templomot s a falunak is beillő telepekre imaházakat óhajtanak építeni. A mozgalom lelkes hangulatban folyik; immár 3500 korona körüli összeg gyűlt egybe a nemes célra, pedig a tulajdonképeni gyűjtés még meg sem indult. Az Ur áldása kísérje a törökszentmiklósiai lelkes buzgóságát!... *„És az én hajlékomat közöltelek helyheztelem és az én lelkem meg nem utál titeket. Ti közöltelek járok szüntelen. Leszek néktek Istenetek, — ti pedig léstek én népem!”* (III. Móz. XXVI: 11—12.)

A kolozsvári hagyaték. Első hírünkben általánosságban elmondtuk mondanivalóinkat a debreceni kollégium 2.000.000 koronás öröksége dolgában. — Azóta főtiszteletű püspök úr távirati intézkedése következtében nt. Pokoly József, újonnan megválasztott bölcsészeti tanárunk útján több érdekes részletről is beszámolhatunk. A kolozsvári nagy alapító neve báró Horváth Ödön szül. gróf Rhédey Johanna. Végrendelete kelt 1911. évi november hó 29-én. Ebben a végrendeletben a debreceni kollégiumnak hagyja tulajdonjoggal a kolozsvári főtéren lévő Rhédey-palotát és az ugyanott fekvő New-York szállodát, hogy az ezt a hagyományt, mint gróf Rhédey János-alapítványt kezelje és az egyenként megnevezett családtagok elhunytá után egészen birtokba vegye. Gróf Rhédey János az örökhagyó édes atyja volt és az édes atya hazafias intencióit akarta megvalósítani a fenkölt lelkű honleány. Az alapítvány birtokába csak később, a haszonélvezők halála után lép a kollégium. A végrendelet azonban már is biztosítja a kollégiumnak azon jogot, hogy brutto jövedelem 2%-ának a fejében mind a két ingatlan kezelését is átvehesse. Sőt ha a kollégium ezt magára nézve megfelelőnek nem tartaná, akkor is megvan a lehetősége annak, hogy a kollégium az ingatlanok kezelését ellenőrizhesse. Az örökhagyó rendelkezése

szerint ugyanis, ha a haszonélvezők akár az ingatlanokat terhelő jelzálog-kölcsön évi részleteit nem fizetnék, akár az épületek jókarban tartásáról nem gondoskodnának, a kollégiumnak joga lesz közbelépni; sőt ha az épületek elhanyagolása és a fizetések elmulasztása bíróilag is megállapíthatnák, a haszonélvezeti jog megszüntével a hagyaték azonnal a debreceni kollégiumra száll. Mindezekből kivehetőleg ez a hagyaték csak a jövőnek szól; s a gróf Rhédey-alapítvány csak hosszú évek múlva léphet életbe. Mit tesz azonban ez a körülmény, midőn tudjuk, hisszük, hogy az iskola élete örök?

Mozi és Istentisztelet. Békésről vesszük a híret, hogy ott némelyes baptista fulkározó atyafiak kibéreltek egy nagy korcsma-szobát s ott vetített képek kíséretében istentiszteletet tartanak. A hatóság eltűri őket, sőt engedélyt is adott a mozis, koresmai istentiszteletre.

Özvegy lelkésznek segélyezése. A főtiszteletű egyházkerület 1911. évi tavaszi közgyűlésében, a 20-ik jegyzőkönyvi szám 11. pontjában, a pénzügyi bizottság javaslatára úgy rendelkezett, hogy azt az 50 koronás segélyt, melyet régebbi határozatában az országos özvegy-árvai gyámintézetől özvegyi ellátást nem nyerhetett özvegy lelkésznek részére engedélyezett, amennyiben az egyházmegyei gyámintézetől nyert ellátásuk nem múlja felül az évi 200 koronát, 1912. évtől kezdve 100 koronára emeli. Ezt a 100 koronát két egyenlő részben, március és szeptember hóban, 26 filléres bélyeggel felszerelt s az életben lételt a lelkész által bizonyító nyugtára fizeti ki az egyházkerületi pénztár. Itt közöljük az 1906. évben fölvetett özvegyek teljes névsorát, akik közül azonban már valámi 17-en elhalhattak, mivel nyugtát már rég nem küldtek: Bota Józsefné †, Szalontai Jánosné †, Szigeti Jánosné †, Csoba Józsefné †, Balajthy Károlyné, Széles Ferencné †, Pallagi Józsefné †, Iván Endréné, Tóth Józsefné, Lőkös Sándorné, Szabó Józsefné, Varga Istvánné †, Rác Lajosné †, Felvinczi Istvánné, Bartha Andrásné, Nagy Józsefné, Nagy Lászlóné †, Bencsik Józsefné †, Bodnár Lászlóné †, Szarka Józsefné, Szabó Györgyné, Toroczky Jánosné, Vass Istvánné, Diószegi Andrásné, Bihari Istvánné, Kiss Károlyné †, Kincses Pálné, Szaniszló Gáborné, Pápay Lajosné, Gecsei Józsefné, Szabó Sámuelné †, Gönczy Kálmánné, Illyés Istvánné †, Lábas Istvánné, Mórnicz Károlyné, Szabó Endréné †, Csorvási Pálné, Kósa Antalné †, Szilágyi Józsefné †, Szabó Miklósné †, Szécsi Jánosné, Kiss Lajosné, Szutor Endréné, Kubinyi Károlyné. A nagytiszteletű lelkész urak nagyon lekötöttek az egyházkerületi pénztári hivatalt, ha szívesek lesznek értesíteni bennünket, ha tudomásuk lenne a †-el meg nem jegyzett özvegyek életben létéről és tartózkodási helyéről. Debrecen, 1912. január 30. *Rózsa Sándor*, egyházkerületi pénztárnok.

Orgonaszentelés a Bükk alján A kies Bükk alján, Miskolctól délre fekszik a borsodi Mezőkeresztes. Itt folyó hó 14-én nagy ünnepet ült a szépen virágzó református egyház. Egy lelkes nő 6700 koronát adományozott új orgonára s a Rieger Ottó-cég közmegelegedésre épített egy II manuálos, 14 változatú orgonát. A nő neve: Deme Mária, férjezett Laczkó Tóth Mártonné. Szerény, egyszerű földműves neje! Ime, mégis 6700 korona az Úr nevének! Nem szép,

nem nemes, nem nagyszerű ez? Bárha gyakran találkoznának ily nagyszerű, nemes, szép lelkek!...

Mire nem jó a prédikáció? Mi úgy tartjuk, hogy a prédikáció arra való, hogy mind alkalmas, mind alkalmatlan időben prédikáljuk azt az örömhírt, evangéliumot, hogy Isten az ő egyszülött fiát a testben elbocsátotta. És ami annak felette vagyon, az a gonosztól vagyon. Nem így Rómáról nevezett keresztény testvéreink. Hogy ők mit, mit nem prédikálnak, nem szoktuk firtatni. Kit-kit a maga hite boldogít. Hanem most ők maguk kiadták magukról a bizonyítványt. Kiadta nevezetesen Radnai Farkas püspök, ki mint olvassuk, „a privigyei választókerület papjainak a képviselőválasztási korteskedés idejére betiltotta a prédikációkat”. Szép dolog! Hát az Isten igéjét be lehet tiltani, és illetőleg az igehirdetést kortescélokra is lehet használni? Nemrégiben egy katolikus templomba bevetődött református nő azt erősítette előttünk, hogy valamelyik szent-anya a reverzálisokról s azok megszerzési fortélyairól beszélt. Elhallgattuk, mert nem igen adtunk hitelt a szavának. De most már Radnai Farkas püspök úr szavára kénytelenek vagyunk elhinni ezt is.

Prohászka Ottokár, a székesfehérváriak szangvini püspöke újra beszélt magáról. Ezúttal nem az indexről van szó. Bár egy kis filozófia most is van a dologban, tudniillik életfilozófia, a maga módja szerint. Egy nagyon hosszú nevű banknak az élére állott. Bátor ember. Két úrnak is mér egyszerre szolgál. Igaz ugyan, hogy a Jézus nem ezt tanácsolta... Ezért a szolgálatért azonban nem fog anatómia alá esni és indexre kerülni.

Debuissés pridem. Amikor Apponyi Albert grótot elbűcsúztattuk, amikor csak Barkóczy báróról szó esett (pedig nagyon sokszor esett); soha se közép-korba való hitbuzgalmukat hánytuk szemükre, hanem az államnak, a köznek, a magyarságnak megrontását. Azzal nem számoltak el ezek az urak, hogy magyarok volnánk s nem volna szabad gyűlölködni és az államot gyengíteni. De ők elébb születtek papistáknak — elébbre is tették a kath. egyház ügyét, mint az ország és állam létérdekét. (Hiában vannak újabban nemzetiszínűre befestve.) Tervszerűen működtek abba az irányba, hogy az állam intézményei, ha lehet, katholizáltassanak, ha nem lehet, decompontáltassanak. Báró Barkóczy állami pénzen építette fel a kath. gimnáziumokat, internátusokat és tiszta felekezeti intézményeket. Bevitte az állami iskolákba a kongregációs veszedelmet, nyíltan tüntetett az állami törvények ellen, ha azok fanatizmusával ellenkeztek. Mint állami tisztviselő felelősség teljes állását teljesen kihasználta a katolikus felekezeti célok támogatására. Úgy járt el, mint az ultramontánok által hibáztatott francia szabadkőművesek. Sőt még sokkal rosszabbul. Az ő ideje gonoszabb volt a nemzetre, mint akár a Bach korszak. Akkor egyek voltunk, egy volt a magyarság; ő még a papistákat is részekre tudta bontani. Felgyújtotta a békének templomát és felidézte a legveszedelmesebb szenvedélyeket. Abban, hogy a magyarság a radikálizmus útjára tért, neki is nagy része van. A kereszt heccet s mindenféle heccet kompromittáltak át a becsületes hitet és a Barkóczy szerencsétlen rövidlátósága az államra és közvetlen felebb-

valóira a bajok özönet zuditotta. Ahol ő volt, ott mindjárt kavarodás támadt. Nem lehet csodálkozni, ha ettől az allandó bajszerzőtől utoljára menekedni öhajtottak elvtársai is Mert tévedés azt hinni, hogy gróf Zichy ejtette el Barkóczit. A miniszter türte eddig s türhette volna még tovább is. A jezsuiták ejtették el őt, mert túlzó, fanatikus, esztelen, de mindig őszinte elbánása és politikája sem fedte többé az ultramontanizmus érdekeit. Az állam és magyarság érdekeinek pedig eleitől fogva csak kárára szolgált. Ezért mi sem sajnáljuk bukását. De buisses pridem.

Rövid hírek. Budapest főváros tanácsa az ottani református egyház eddigi 25 ezer korona évi segélyét 30 ezer koronára emelte fel. — A nagyváradi püspök rengeteg vagyonából 14 és 1/2 ezer holdat apró parcellákban szándékozik a földműves népek bérbe adni. (Vajjon más felekezetűek is kapnak-e belőle?) — Aradon eddig a minoritáknak volt temploma; most új plébánia-templomot építenek; ennek ügyeit a városi tanács végzi „ex offio”. — Romániában mintegy 100 ezer hektárnyi holtkézbirtokot az állam eladat. — A fővárosban a jövő tanévtől kezdve körülbelül 100 új tanári, tanítói és óvónői állást szereznek. — A földművesek tudakozó irodája (Budapest, Országház-lér 12., 84. ajtó) szívesen ad ingyen felvilágosítást minden közgazdasági vagy általán a földművesekre vonatkozó ügyben. — A württembergi bibliatársulat a múlt évben 158 ezer teljes bibliát és 337 ezer újtestamentumot terjesztett el. — Ausztriában a múlt év végén megalakult az „Osztrák belmissiói és keresztyén közösség-ápolási egyesület...”. — Városhelyeken a honvédség részére újabban gazdasági szakelőadásokat tartanak. — Lodzban a rajongó „Maria-vita” apácák rávettek egy hívőt, hogy feszítesse keresztre magát. A rendőrség idején közbelepett. — A főváros fizeti a r. kath. hitoktatókat, eddig is jól voltak ugyan dotálva, de a hercegprimás közbenjárására most a fizetésüket tetemesen megpótolták. — A kisebb gyülekezetekben lelkészeink hitoktatói tiszteletdíja heti óránként 40 korona. Az előbbi hír kapcsán az arányszám ez: A fővárosi r. kath. hitoktatók 1—1 hittanóraért kapnak átlag 4—5 koronát, középiskolákban 8—9 koronát; a mi falusi lelkészeink ugyanakkor 50 fillért. — A szásvárosi református kollégium mellé jövőre, állami segítséggel, internátust terveznek. — A lipesei példára, állítólag a budapesti egyetemen is fel fogják állítani a talmud-tanszéket. — A pozsonyiak azt akarják, hogy új egyetemük Erzsébet-egyetemnek neveztessék. (Csak aztán az Erzsébet-iskolával ne confundálják az egyetemüket.)

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA.

Szerkesztő helyettes: URAY SÁNDOR.

Házvezetőnő kerestetik (lelkész vagy tanító családból) gyermektelen református lelkész házaspár mellé, ki a beteg lelkészne gondozásában is segítségül lenne. Fizetés megegyezés szerint. Cím e lap szerkesztőségében.

Pályázat.

Pályázat a nagydobosi (Szatmár m., vasuti állomás) II-ik fitanítói állásra. Javadalom: két szobás lakás mellékhelyiségekkel, 600 □ öl kerttel, 100 korona az egyházi pénztárból, 300 korona államsegély czímen. Kötelesség: I- II. vegyes elemi osztály vezetése, énekvezetés, akadályozás esetén az énekvezér orgonista helyettesítése. — A kellően felszerelt kérvények 1912 január hó 25-ig a nagydobosi ref. lelkészi Hivatalhoz küldendők. Megválasztás esetén az állás azonnal elfoglalandó.

Az iskolaszék.

Pályázat.

Az érmelléki egyházmegyébe kebelezett ujlétai református lelkészi állásra.

Javadalom: készpénz, föld, szőlőföld, termés és fa járandóságok és 701 K 20 fillér, kongruával együtt 1600 K, szóval egyezerhat-száz korona.

Megválasztandó, elődjének 59 K 36 fillér szőlő beruházási költséget megtéríteni köteles. Állás 7912 ápril 24-én elfoglalandó.

Pályázati kérvények az érmelléki református esperesi hivatalhoz (Nagylétára) küldendők f. évi február hó 20-ig.

Debrecen, 1912 január 18.

2—3

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban.

Világhírű „BORSALINO” és hazai gyártmányu kalapok, házilag készült férfi ingek, férfi divatárak

rendkívüli olcsó áron laphatók:

Lengyel Samunál :: Debrecen ::
Piac-utcza 43. sz.

Megyei telefon 855. sz. Dreher sörcsarnok mellett.